

Rozdíl III.

TRŽBA.

§ 1. POJEM A HOSPODÁŘSKÁ CHARAKTERISTIKA.

Tržbou (Handel) vyznačuje se po živnostensku provozované prostředkování směny hmotných statků hospodářských a jejich užitků. Jest tedy tržba vždycky podnikáním (obstarávání oběhu pro potřeby jiných), kdežto výroba podnikáním býti nemusí. Tržba jest obstaráváním oběhu, záležejícím v kupování a prodávání, čímž se liší od prodávání vlastních výrobků producentem, i od toho, když vyrabitel surovinu kupuje a zpracovanou prodává (pak je to výroba průmyslová). Provozuje se po živnostensku, t. j. provozovatel se tím prostředkováním živí nic na zboží neměně, chtěje toliko z prostředkovací své činnosti míti zisk. Ve skutečnosti často ovšem se spojuje i tržba s výrobou (vyrabitel kromě svých výrobků má na skladě pro pravidelný prodej i cizí).

Tržba není totožnou s obchodem (Verkehr), pokud to slovo v technickém smyslu národohospodářském znamená všelike vzájemné styky na výměně hmotných statků a služeb, jakož i na úvěru se zakládající. Tržba jest tedy částí a článkem obchodu, jenž v tomto smyslu tvoří pro ni pojem nadřazený.

V názvosloví obecného života se arci užívá často obojího, „tržba“ i „obchod“ promiscue. Také názvosloví právnické odchyluje se od národohospodářského; v českém pojem „obchodů“ dle obch. zák. nezahrnuje pouze nákupy po živnostensku provozované za účelem opětného prodeje téhož zboží, nýbrž i nákupy za účelem zpracování a prodeje.

I v národohospodářských výměrech setkáváme se však s vymezením pojmu tržby příliš úzkým, s nímž se pak podrobnější klasifikace ani nesrovnávají. Počítáť se zajisté právem k tržbě i prostředkování koupě a prodeje cenných papírů anebo prostředkování úvěru, kteréž ale pak se nevyčerpává pojmem koupě a prodeje statků přijímá-li banka vklady a půjčuje-li kapitály takto sebrané zase jiným, nekupuje a neprodává tyto kapitály (kteréž po případě zase vrací), nýbrž pouze jejich užitky (cena kupní =

úroky passivní, cena prodejní = úroky aktivní). Jinak bychom při přesném smyslu dotčených definicí bankéřský prodej a koupi cených papírů musili počítati k tržbě (ač patrně také spadá v prostředkování úvěru), kdežto přímé prostředkování úvěru peněžního nikoliv. K vymezování takovému není důvodu. Může tedy předmětem prostředkovatelského výkonu tržby býti buď hmotný statek neb užitek kapitálový.

Produktivnost tržby zakládá se v tom, že pomocí její dosáhne spotřebitel (resp. další zpracovatel) mnohých statků nákladem menším, nežli by možno bylo při bezprostředním styku se samým jich vyrabitelem, kterýžto styk stává se tím nesnadnějším, čím více jsou oni od sebe vzdáleni, nebo když následkem pokročilé dělby výrobní prameny nákupu se příliš rozptylují.

Produktivnost tržby přestává, kde tato výhoda poměrně levnějšího opatření odpadá. Každý pokus přes tyto meze uměle napomáhati tržbě resp. řídit ji provozující jest národohospodářsky škodlivý, tak jako jest naprosto neoprávněno brojiti proti svépomocným snažením spotřebitelů za účelem společného opatřování potřeb (t. zv. potravní, konsumní spolky), na místě odbírání od jednotlivých maloobchodníků, nebo t. zv. nákupním a prodejním družstvům, chtějí-li se společným nákupem resp. prodejem emancipovati od tržebnického prostředkovatelství.

K hospodářské charakteristice tržby náleží:

1. Rozhodná převaha oběžného kapitálu, kterýž při tržbě zbožím se objevuje v podobě dvou stále se vystřídajících forem, totiž zboží a peněz, při tržbě užitků kapitálových vůbec v podobě peněz. Proto snadným jest přechod tržebních podniků od jednoho druhu zboží ke druhému.

2. Práce tržební má svůj hlavní úkol jen v místním a časovém nastřádání zásob a využitkování trhových konjunktur. Jest tedy specificky podnikatelská. — Hmotné (hrubé) práce výkonné potřebí jest poměrně skrovně.

Nejhlavnější klassifikace tržby jsou tyto:

1. Velko tržba (tržba en gros) a malo tržba (detailní tržba, tržba v drobném). Pro rozdělení toto není rozhodno, od koho podnikatel tržební kupuje, nýbrž komu prodává. Velko tržba neprodává spotřebitelům, nýbrž zase tržebníkům (dalším prostředkovatelům velko tržebním nebo malo tržebníkům). Rozdílu nečiní,

sama-li kupuje od producentů ve velkém či od malovýrobců v malém (na př. velkožebník obilí od malorošníků).

Malotržba jest všude, kde prodává žebník přímo spotřebitelům neb jednotlivým výrobcům to které zboží, jako nástroje, suroviny neb látky pomocné potřebujícím. (Železo kovářům, kůže obuvníkům atd.)

2. S tímto snadno k omylům svádějším názvoslovím nesluší stotožňovati rozdíl velkopodniků a malopodniků žebních; neboť rozdíl velkožby a malotržby netýče se rozměrů závodových, ku kterým právě hledí rozdělení na velké a malé podniky žební. Může se i malotržba (ve smyslu ad 2. udaném) provozovati ve velkých závodech, jejichž příkladem jsou známé „obchodní domy“ nebo velkosklady, bazary atd. (závod „U města Paříže“ v Praze je malotržební velkopodnik); slučujíť posléz řečené mnohé druhy zboží ve velkém výběru ku přímému prodeji konsumentům. Velkožba neprovozuje žádnou ničící soutěž naproti malotržbě, neboť když velký nějaký závod zbožím koloniálním na př. pomocí 5kilových balíčků neb jiným způsobem zásilek prodává přímo spotřebitelům, pak jest přece jen detailistou.

Může tedy zhojnou soutěží naproti malopodnikům žebním působiti jen velkopodnik malotržební, když následkem svého hojného výběru a rozmanitosti zboží jim odluzuje odběratele. Také může velkopodnik malotržební, kupuje-li od malovýrobců za účelem prodeje podrobného (konfekce oděvní, sklady nábytkové), poškozovati soutěží ostatní řemeslníky. (Srovn. vznik průmyslu manufakturního.) S druhé strany mohou velkopodniky žební i příznivě působiti na výrobu, zabezpečujíce pravidelný odbyť jistým výrobním závodům, které by si přímého styku se spotřebitelstvem tak vydatně nezjednaly.

3. Tržba usedlá a potulná. Usedlá obmezuje se na pevné stanoviště (krám, sklad), kamž musí kupující přicházeti, ač-li se ke sprostředkování s nimi neužívá cestujících neb zásilek na objednávku. Potulná tržba vystupuje ve dvojí podobě, totiž v podobě obesílání trhů a veletrhů, anebo v podobě t. zv. tržby podomní (Hausierhandel).

Tržba podomní není vždy jen malopodnikáním, můžeť užívati podomních prodavačů jakožto pouhých zřízenců i tržba velkopodnikatelská. Vždy ale jest podomnické provozování malo-

tržbou a právě proto předmětem stesků konkurenčních se strany usedlých malotržebníků, kteří usilují o její potlačení, dovolávajíce se nejen účinků soutěže na jejich živnost, nýbrž i toho, že podomnictví provozují též živly nekalé. Z posléz řečeného (někdy správného) důvodu třeba jest vzhledem k podomnictví zvláštních opatření rázu policejního (koncesse, bezúhonnosti uchazečů, zvláštní legitimace). Jinak však jest podomnictví namnoze dosud jediným prostředkem, aby se jisté druhy zboží dostaly do krajín odlehlejších, a konečně — spolu jako místní trhy — prostředkem proti tomu, aby v menších místech, kde není soutěže usedlých malotržebníků, závislost spotřebitelstva na těchto se zmírnila.

4. Tržba na vlastní vrub (Eigenhandel, Proprehandel) a komissionářská (na účet cizí za provisi — srovnej obchodní zákonník).

5. Mluví-li se dále o rozdílu tržby domácí a zahraničné, tržby vývozní, dovozní a průvozní (transitní), pak o aktivné a passivné, tedy rozdíly ty netýkají se vlastně výlučně tržby, nýbrž všeho obchodu (tedy i prodeju a koupí vyrábelských) vzhledem k cizině a tudíž se v těch směrech správněji užívá názvů obchod domácí, zahraničný atd. I vyrozumívá se obchodem domácím (Innenhandel) neboli vnitřním všechen obchod, jehož obojí strana, kupující i prodávající, jest v zemi; a zahraničným ten, jehož jedna strana (kupující nebo prodávající) je v cizině, a ten zase se dělí na vývozní (je-li kupec v cizině) a dovozní (je-li prodavač v cizině). Předpokládá tedy obchod zahraničný vždy přechod zboží přes hranice. V tom případě prostředkuje-li domácí podnikatel mezi cizími stranami tak, že zboží z ciziny přivezené zase jinam do ciziny prodává, mluví se o průvozním obchodě a ten bývá ovšem jen tržbou (kupuje-li vyrábitel surovinu z ciziny, aby výrobek z ní prodával zase do ciziny, není to obchodem průvozním vůbec, neboť běží v obém případě o zboží jiné).

Obstarávají-li vývoz neb dovoz podniky domácí, označuje se to jako obchod (resp. tržba) a k t i v n í, obstarávají-li jej naopak vzhledem k zemi zdejší podniky cizí, mluví se o obchodě (resp. tržbě) p a s s i v n ě m. Mluví-li se o národech neb státech tržebních (Handelsnationen, Handelsstaaten), míní se tím národové provozující tržbu aktivnou a čerpající z ní zdroje blahobytu a hospodářské moci

Takovými byli ve starověku Feničané, ve středověku Benátčané a Janované, v novém postupně Španělé a Portugalci, pak Nizozemci a konečně Angličané.

§ 2. EXTENSIVNĚ A INTENSIVNĚ TVARY TRŽBY.

I při tržbě možny jsou formy intensivné a extensivné. Rozdíl vězí v hojnosti a složitosti zařízení kapitálových a ve stupních inteligence pracovní po stránce podnikatelské. Nejstarší a nejextensivnější jest forma tržby výměnné (Tauschhandel) se skrovnými zásobami při poměrně veliké rozmanitosti zboží, a těžiště spočívá při ní v potulném provozování návštěvou trhů. Extensivné tvary i při pokročilých poměrech se udržující jsou i malozávody malolotržební (t. zv. místní maloobchody, kramářství a hokynářství, prodej ve stáncích na ulicích, průjezdech, podomnictví atd.).

Intensivní formy tržby vyznamenávají se:

1. Rozsáhle provedenou dělbou práce mezi podniky tržebními. Jednotlivé podniky obmezují se na jeden druh anebo skupinu příbuzných druhů zboží. Kde se hojně různé druhy zboží slučují, děje se to ve velkolepém výběru velkoskladovém. Odděluje se přesněji velkotržba od tržby v malém. Některé funkce přejdou na závody zcela samostatné, které konají je pro celou řadu podniků jiných. Sem náleží spedice, správa pokladny (srovnej obchod žirový a kontokorentní), magacináže (sklady veřejné), konečně i sprostředkovatelské služby pro koupi a prodej (agentury, kommissionářství). I v jednotlivém podniku provádí se dělba práce (sklad, komptoir, v něm zase dělba).

2. Pečlivou odbornou prací předpokládající stupňovanou odbornou vycvičenost (vyhledávání nejvýhodnějších zdrojů nákupu a nejlepších míst odbytu, stopování cen, sledování vkusu a probouzení potřeb odběratelstva atd.).

3. Velkými oběťmi kapitálu, které se věnují na společná zařízení ku docílení značných obrátů (velkosklady, tržnice, bursy). Neobmezuje se ostatně tržba, zejména na vyšších stupních společenského vývoje, pouze na hmotné statky, nýbrž i na sprostředkování služeb (poptavárny, informační kanceláře, podniky k vydržování veřejných posluhů atd.).

§ 3. TYPICKÉ RYSY Z VÝVOJE TRŽBY.

Skutečnosti, jež tu vykonávají nejdůležitější vliv určující, jsou tyto:

1. Postupné uvolňování uzavřenosti domácnohospodářské za současného rozvoje potřeb v přibývajícím obyvatelstvu.

2. Dělbá práce stále více se rozvíjející individuálně, národně i mezinárodně.

3. Rozvoj komunikací (dopravy osob, zboží i zpráv).

Z toho, jak tyto základní skutečnosti navzájem se utvářely a z transformací života hospodářského tím způsobených, vysvětluje se, že:

1. Tržba předměty zbytnými je starší než nezbytnými. Prvořadá tržba má za předmět zboží přepychové; ještě středověká tržba má převážně tento ráz. Jen výmínečně ukazuje se nějaký statek nezbytný předmětem tržby samostatné, tak ve staré říši římské obilí, ve středověku sůl. Teprve nová doba učinila právě některé ze statků nejméně zbytných (obilí, suroviny pro průmysl textilní a pod.) předmětem rozsáhlého podnikání tržebního v obchodě mezinárodním.

2. Tržba zahraniční je starší než domácí; uvnitř téhož kmene bývá výroba i spotřeba jednotlivých domácností příliš stejnotvárnou, aby zavdati mohla podnět ku přímým výměnám, což teprv k tržbě; jako tržebník přichází tedy cizinec (příslušník cizího kmene) přinášeje výrobky od domácích odchýlné a budě nové potřeby. Domácí tržba (jako samostatné povolání) povstává hlavně teprve s vývojem měst. Znenáhla nabývá ona co do rozsahu obrátů velikou převahu nad zahraničnou, což jenom zase u vlastních tržebních národů nejvyvinutějších v poměrný opak se může změnit. Při velikých vůbec obrátech obchodních vychází u nich zase převaha zahraničných (ale bude nemožno přesně udati, kolik na sumě obrátu domácího a zahraničního obchodu má účast tržba).

3. Tržba pomorská je starší než pozemní, protože této schází dlouho příhodná cesta dopravní. Pozemní tržba nejprve se opírá o výpravy karavanové, pak užívá cest umělých pro vojensko-politické účely zřízených, až teprve novověký rozvoj dopravní jí dává nejvydatnější podněty.

4. Tržba zbožím je starší než tržba užitky kapitálovými (bankérství, banky). Tržba užitky kapitálovými vyvíjí se teprve ve veliké mohutnosti v posledních stoletích, opírajíc se o zavádění nejrůznějších forem obligací skripturních.

5. Tržba potulná je starší než usedlá, neboť tato se plně vyvíjí teprve při rozvoji dopravy osob, věcí i zpráv. V počátcích tržby podnikatel tržby zboží spolu na trh osobně doprovází i sám dopravuje.

6. Malotržba je starší než tržba ve velkém, neboť tato nabývá potřebné půdy teprve za pokročilejšího stavu dělby práce, který již byl dal hojnější příležitost ke vzniku podniků malotržebních. S dokonalým rozvojem dopravnictví, které zlevňuje náklady dopravní, způsobuje se však, že potřeba sprostředkovatelské služby velkotržební v bližším okruhu ubývá, detailista vchází v přímý styk s velkovýrobcí (užívá se cestujících se vzorky, a přímé zasilání vzorků to usnadňuje) a se vzdálenými velkotržebníky (přístavními), takže velkotržebník bližší, který mezi těmito a detailistou prostředkoval, není jim více potřebným. Zbyteční prostředkovatelé se eliminují. Z podobných příčin pozbývají významu někdejšího občasně trhy a veletrhy. Za to však i malopodniky tržby v drobném trpí jednak usnadněným přímým spojením s většími místy, odkudž velké podniky malotržební udržují spojení na venek cestujícími a zasiláním vzorků, a kamž i cesty konsumentů nyní jsou snazší. Vznikají zejména jednak velkosklady, jednak se pomocí spolčování konsumního, nákupního a prodejního prostředkování malotržebnické eliminuje, protože ono jednak ze všech tvarů tržby je nejdražší (práce spojená s drobnou obsluhou atd.), jednak také nejsnáze vykořisťuje konsumenstvo. Kdežto totiž při sprostředkování velkotržebním stojí proti sobě odborníci (velkotržebník a malotržebník), při malotržbě odborník (malotržebník) s obecně většinou neinformovaným, informovati se snadno nemohoucím, neb k tomu netečným. Proto se také tam spíše uskutečňuje zákon nabídkový a poptávkový, než zde. Soutěž v malotržbě jeví se více ve směru rozmnožování závodů, než ve směru snižování cen. K založení nových závodů ale stačí poměrně malý kapitál. Malotržba usedlá za to s druhé strany ujímá důvody existenční malotržbě potulné.

Na vyvinutých stupních hospodářského života trvají sice konečně

všecky tvary tržby vedle sebe, ale v takovém poměru, který vyplývá z postupného obmezování a vyřazování méně hospodářských hospodářštějšími. Do jaké míry tento vytlačovací proces se vyvine, záleží spolu na veřejnoprávních zřízeních.

§ 4. POLITIKA TRŽEBNÍ. POLITIKA OBCHODNÍ.

Politikou tržební rozumíme činnost veřejné moci zákonodárstvím a správou vzhledem k zakládání a provozování podniků tržebních a vzhledem k různým zařízením tržbě sloužícím. Ježto však zařízení posléz dotčená zřídka pouze k tržbě výlučně hledí a jí slouží, nýbrž více méně i k obchodování výrobců samých, tedy ona spadají pod všeobecnější hledišť t. zv. politiky obchodní („Verkehrspolitik“. V němčině namnoze přece pod názvem „Handelspolitik“ nepřesně.)

I. Speciální politika tržební.

Tato sama jest zase zvláštní částí politiky živnostenské a může býti buď svobodná neb nesvobodná. Mluví-li se o svobodné tržbě vnitřní či domácí, vyznívá se tím svoboda živnosti v oboru tom t. j. svoboda v příčině zřizování tržebních podniků i v příčině jejich provozování žádným překážkám nepodrobeného. V říši římské byla velkou měrou uskutečněna, nikoliv však ve středověku.

Charakteristické jsou v té příčině zejména tři momenty:

1. Již vzhledem k tomu, že původně tržbu provozuje cizinec v ziskové snaze a ne beze lsti a úskoku, vysvětluje se nedůvěra k tržebnickým živlům. I když se vyvine tržba domácí, zbude něco z toho názoru, zvláště an ji nedostatek soutěže činí náchylnou k vykořisťování kupujících. To vede k opatřením rázu policejního, jako zejména k sazbám cen, předpisům o jakosti zboží, ke zřizování městských vah a měr ke kontrole kvanta, k dosazování dozorců orgánů a p.

2. Snahy po lokálních monopolech a řevnivosti měst tržebních vedly k obmezením vzhledem k cizímu zboží tím, že se ukládají cizím tržebníkům na průvoze dávky a zavádějí se t. zv. práva překladi (Stapelrechte). Cizí obchodník totiž na průvozu musí zboží na určitý čas k prodeji v místě vyložiti, pomocí domácích dopravců je dále dáti vézti a pod.

3. I tržba měla ve středověku organizaci cechovou, avšak obyčejně s méně tuhými a složitými obmezenými, než obvyklá byla při řemeslech.

Na těchto hospodářsko-politických opatřeních jakož i na ob-

mezeních plativších druhdy i pro přechody zboží z jednotlivých částí státu do jiných (cla mezi různými částmi státu) zakládala se někdejší nesvobodná soustava tržební, kterou merkantilistická politika od 16. století znenáhla vítězí, tím že podporovala vývoj velkoobchodu, zejména vývozní, sice prolamovala, ale zase v jiném směru nové monopoly tvořila. (Monopoly velkých společností pro obchod s koloniemi.) Účinkem těchto snah a ideí konečně, které způsobily vítězství svobody v oboru průmyslové výroby, ustoupila stará soustava novější dobou obecně soustavě svobodné obchodu uvnitř státu, neboli t. zv. svobodě obchodu vnitřní.

Nová doba zavedla i v příčině obchodu svobodu živností ponechala z ní jen výjimky z důvodu obecného blaha nutné na př. potřebu koncesí úředních pro obchod s látkami explozivními neb jedy, pro živnost výčepnickou a hostinskou, pro obchod podomní atd.

Na příčinách policejních zakládají se i řády pro veřejné trhy a tržnice (Marktordnungen), omezení obchodu proměsami losovými a t. zv. obchodů splátkových (prodej cenných papírů a jiných předmětů na splátky), obchodů zastavárních atd., předpisy k ochraně občanstva při prodeji zboží škodného (potravin a jiných předmětů porušených) neb i strojeného, i kdyby bylo neškodné (margarin).

Ku speciálním orgánům sloužícím interessům obchodu náležejí:

1. Společnosti čili gremia mající podobné úkoly jako živnostenská společnosti v průmyslu a spadající zpravidla i pod tyto předpisy právní.

2. Samosprávná zastupitelstva zájmová t. zv. komory obchodní sloučené u nás, i namnoze jinde, zároveň s průmyslovými. Důležité jsou předkem jako orgány poradní a navrhuje v záležitostech odborných; kromě toho mohou vykonávat i pozitivní úkoly ve službě veřejné správy na př. v záležitostech ochrany vzorků a známek, anebo samostatně na př. péči o statistiku, odborné vzdělání a musea, o pokladny podporovací atd.

II. Politika obchodní.

V širším smyslu vyplývajícím z pojmu „obchod“ (srovn. předn. o Národohosp. theorii) patří v pojem politiky obchodní, kromě všelikých zařízení živnostenského prodávání a kupování vůbec se týkajících, též všeliká veřejná péče o prostředky dopravy. Lišiti lze však v tom velikém oboru politiku komunikační (srovnej níže

v nauce o dopravě) od ostatní politiky obchodní, o jejíž některých úkolech tu dále bude řeč.

A. Hledíc k zahraničním interessům domácího obchodu slouží za orgány konsuláty, zřízené na důležitějších místech ciziny s povinností stopovati všechno tamní hnutí výroby a tržby vzhledem k možnostem odbytu i výhodného nákupu, podávají o tom zprávy zemi domácí, klesiti odbyt domácímu vývozu, usnadňovati usazování domácích podniků tržebních v cizině a chrániti živnostenské i osobní zájmy domácích tržebníků v cizině usazených nebo tam přechodně dlících. Na vynikajících místech cizích zřizují se po případě ze zástupců domácích firem, tam za příčinou obchodu usazených, zvláštní obchodní komory jakožto zahraničná zastupitelstva zájmová státu zdejšího.

B. Bursa (viz předn. o Národohosp. theorii, v nauce o oběhu).

C. Skladiště veřejná. Mezi zařízeními starší politiky tržební nalézáme t. zv. svobodné přístavy (Freihäfen) a svobodná města pohraničná jakožto prostředek, aby se přivábil cizí kupec a podporovala aktivná tržba průvozní (Durchfuhrhandel), čehož se dosahovalo tím, že se celní čára položila až za přístav neb pohraniční město, takže se mohlo zboží do přístavu resp. pohraničního města přivážeti a pak odtud vyvážeti, aniž se z něho platilo clo, následkem čehož se ušetřily obtíže vyclení a ztráta úroků, která vzhází při placení cla, když zboží leží delší čas, nežli se buď do celního území domácího státu vyveze, nebo zase za hranice prodá, ve kterémžto posledním případě ovšem by se clo vrátilo. Zařízení to bývalo druhdy pokládáno zejména za výhodné, šlo-li o to, aby nějaký přístav, nebo hraničné obchodní místo rychle a vydatně se povzneslo. Jako trvalá instituce dá se totéž však způsobiti skladišti (t. zv. entrepôts) zřízenými nejen v pohraničních místech, nýbrž též v obchodních místech uvnitř země, kterážto skladiště stojí pod dozorem a správou veřejnou a přivezené zboží potud se v nich přechovává, cla zůstávajíc prosto, až se buď vyzvedne ku domácí potřebě a potom teprve zaplatí se z něho clo, nebo zase vyveze a potom vůbec zůstává cla sproštěno. (Taková skladiště jsou u nás při hlavních celních ve velikých městech.)

Ježto se zařízením podobným spojeny jsou i jiné výhody, bylo to příčinou, že se zvláště v nové době na důležitějších místech i se strany státu neb obcí neb též soukromých podniků (společností ad

hoc zvláště zřízených neb bank) zřizovala skladiště též pro zboží nepodléhající cla, nebo pro zboží doma vyrobené a již k obchodu určené.

V takových skladištích — arci za zvláštních kontrolních opatření — dovoluje se pak ukládati i zboží cla podrobené, jako ve skladištích výše uvedených. V přístavních místech spojena jsou takováto skladiště, zvaná „veřejnými skladišti“ („öffentliche Lagerhäuser“) s t. zv. doky (vodními to basinami s přístavem spojenými, do nichž mohou lodě nákladní k pohodlnému skládání a nakládání veplouiti).

Kromě výhod, jež se týkají cla, mají skladiště řečená ještě následující výhody:

1. Úsporu nákladů, které by byly spojeny se zřízením a vydržováním skladišť soukromých a pomocného personálu při nich, při čemž ani prostor, ani personál nevyužítkuje se vždy stejnoměrně; s tím spojena je úspora nákladu za převoz z jednoho soukromého skladiště do druhého při prodejích, pak úspory vznikající použitím dokonalých mechanických zařízení při skládání, vážení, nakládání atd. (Velkolepá zařízení toho druhu i při velikých obilních skladištích ve střediscích obchodu obilního.)

2. K tomu se připojuje užívání listin skladištních ode správy skladišť vydávaných, representujících vlastnictví na zboží uloženém ve skladišti, které jsou přenesitelné pouhým indossamentem, a obsahují udání druhu, množství a obsahu zboží uloženého. — Obecně se nyní dle zákonů o veřejných skladištích — a to nyní též v Rakousku — vydávají dvě listiny, různě nazývané, z nichž jedna slouží k převodům vlastnictví, druhá zástavním obchodům; k vydání zboží ze skladišť arci jest třeba vykázati se potom oběma.

Tržba užívající těchto listin stává se pohodlnou, ježto zboží beze změny místa mění vlastníka, zástavou může si obchodník opatřiti peníze a vyčkati vhodnějšího momentu ku prodeji atd.

3. Konečně k tomu se pojí veřejné dražby (velkoaukce) zboží ve skladištích uloženého, kterými se četní kupci přivábí, výhody soutěže využítkují, domácí průmysl bezprostředněji a levněji může se zásobiti surovinami atd.

D. Nejdůležitější obor politiky obchodní tvoří obchodní politika zahraničná neboli mezinárodní.